

DAVID DURAND

Een verhaal uit den tijd van de
vervolging der Hugenoten

door

E. J. VEENENDAAL.

'S GRAVENHAGE, A. BERENDS.

DAVID DURAND.

Een verhaal uit den tijd van de vervolging der Hugenoten

DOOR

E. J. VEENENDAAL

's-GRAVENHAGE. — A. BERENDS.

Op korten afstand van het dorp St. Just, in de Boven-Cevennes in Frankrijk, kan men nog heden de bouwvallen van een oud kasteel zien. Dat kasteel was gebouwd tegen de helling van een steilen berg, op welken eenige forsche kastanjeboomen hun kruin hemelwaarts verheffen.

In de middeleeuwen was het een ontzaglijke sterkte. Vele geslachten van dappere strijders, wier geslachtsboom tot in een ver verwijderd tijdvak kon worden nagegaan, werden binnen haar muren geboren, groeiden er op en stierven er.

Het oude gebouw geraakte langzamerhand in verval, evenals het sterke riddergeslacht, dat er eeuwen lang in gewoond had, en toen de achttiende eeuw was aangebroken, was van 't grijze ridderslot niets meer over dan de half verbrokkelde muren, en van de vier groote torens, welke zich hoog in de lucht verheven hadden, was slechts het onderste gedeelte

tot aan den benedenomloop der twee grootste nog aanwezig.

In de spleten en scheuren der muren hadden dwergachtige struiken een plaatsje gevonden, terwijl vleermuizen en vogelen binnen de puinhoopen hun nesten bouwden, en hagedissen in den zonneschijn rondom de groote pilaren in alle veiligheid rondkropen.

Aan den voet van dezen ordeloozen bouwval was mettertijd een schilderachtig gehuchtje verrezen. Het telde een twintigtal huisjes, die van de steenen van 't kasteel gebouwd waren, en sedert het einde der zestiende eeuw, op een paar uitzonderingen na, bewoond werden door Hugenoten, gelijk men de Fransche Protestanten noemde.

Het grootste dezer huizen behoorde aan een Protestantsche familie, Durand geheeten, een familie, die een gewoon burgerlijk leven leidde, maar van adellijke afkomst was. In vroegere dagen hadden velen harer leden getoond, dat zij voor de zaak des Heeren goed en bloed veil hadden; twee hunner waren in den strijd voor de gewetensvrijheid gesneuveld; en hun afstammelingen bewaarden nog met diepen eerbied voor hun nagedachtenis het oude zwaard en den Bijbel dezer dappere kampvechters voor de waarheid des evangelies.

Omstreeks het jaar onzes Heeren zeventienhonderd en tien — den tijd waarin ons verhaal voorvalt —

telde de familie Durand slechts vier leden: Vader Durand, een grijsaard van ruim tachtig jaren, zijn zeventigjarige vrouw, hun zoon David, de naamgenoot zijns vaders, en hun schoondochter Suzanna. De Durands hadden de liefde en de achting van al hun geloofsgenooten verworven; hun liefdadigheid en hun godsvrucht mochten met recht voorbeeldig genoemd worden.

Men kon echter in de laatste maanden duidelijk zien, dat de oude man meer en meer onder den last der jaren gebukt ging en zeer in krachten afnam. Met bezorgdheid sloegen de zijnen hem menigmaal gade. Van een sterk gestel, was hij ondanks zijn hoogen leeftijd nog steeds op de been gebleven, en had hij kleine wandelingen kunnen doen, maar op zekeren dag gevoelde hij zich niet wel en begaf hij zich vroegtijdig te bed, om het nimmermeer te verlaten. Toen zijn krachten zoo afnamen, dachten de zijnen niet anders, of deze nederige dienstknecht des Heeren zou zijn eenvoudig, ingetogen leven — dat een leven des geloofs, der liefde en der werkzaamheid geweest was — in vrede eindigen. Helaas! men vergiste zich zeer. In 's Heeren raad was het anders besloten. Nog in zijn laatste uren, op zijn sterfbed, zou vader Durand bloot staan aan de woeste aanvallen van menschelijke vijandschap en dweepsucht, maar hij zou ook ondervinden, dat des Heilands woorden waarheid zijn: „Ziet, Ik ben met

u al de dagen, tot aan de voleinding der wereld.”

Zoodra vader Durand gevoelde, dat hem slechts weinige dagen op aarde zouden gegund zijn, gaf hij zijn vurig verlangen te kennen, nog eens een dienaar van Jezus Christus bij zich te zien. Een vasten leeraar had men in het dorpje niet; dat was in die dagen een groote zeldzaamheid. De leeraars waren vogelvrijverklaarden, die nergens een vaste woonplaats hadden, maar steeds met gevaar van hun leven rondreisden, om de verstrooide gemeenteleden te bezoeken, hun het Woord Gods te verkondigen en de Heilige Sacramenten onder hen te bedienen. Op verzoek zijns vaders begaf David Durand zich naar zijn vrienden in het dorpje en in den omtrek, om te onderzoeken, of er ook spoedig een leeraar verwacht werd, en hoorde toen tot zijn groote blijdschap, dat een welbekend leeraar in de Cevennes, een man, voor wien zijn vader de grootste genegenheid koesterde — juist den volgenden dag door St. Just zou reizen. Hij ging daarom gauw een vriend in het dorp vragen, of hij dit verlangen zijns vaders aan den leeraar wilde mededeelen, en daarna begaf hij zich zoo spoedig hij kon naar de ouderlijke woning terug, om de blijde tijding aan zijn ouden vader over te brengen.

Het nieuws, dat een hunner leeraren in de verdrukking hen zou komen bezoeken, had zich spoedig onder de gemeenteleden verspreid.

Er was in het dorp een kind, dat den Heiligen Doop nog niet ontvangen had, en ook was er een jong paar, dat op de huwelijks-inzegening wachtte. Om den evangeliédienaar in de vervulling zijner ambts-plichten te gemoet te komen, regelde David het zoo, dat de doopouders, benevens het bruidspaar en hun familie in zijn ouderlijke woning zouden vergaderen, en dat de bediening van het Sacrament des H. Doops en de inzegening van het huwelijk zouden plaats hebben, nadat de leeraar met den bejaarden lijder zou gesproken en met hem het Heilige Avondmaal zou genoten hebben. Men droeg er groote zorg voor, dat buiten de gemeenteleden niemand van dit plan eenige kennis droeg, en hoopte zoo doende op een gelukkigen afloop.

Den volgenden avond tusschen zes en zeven ure, juist toen de zon op het punt stond achter de bouwvallen van het kasteel te verdwijnen, sloeg een man van middelbaren leeftijd, klein van persoon, maar met een vrijmoedig en verstandig, hoewel eenigszins droefgeestig voorkomen, den weg in naar Durands woning. Zijn zachte en nadenkende blik, zijn donker gewaad en zijn ernstige houding waren in ieder opzicht een lid dier beroemde heldenschaar waardig die wij onder den naam van „Leeraars der Woestijn”, kennen.

David en Suzanna traden toe, om hem bij het binnenkomen te begroeten. Hun hartelijke ontvangst bracht een glimlach over zijn betrokken gelaat. Zulk een welkomst was balsem voor zijn vermoeide ziel en een vergoeding voor de gevaren, waaraan hij zich had blootgesteld, door zich naar dit dorpje te begeven. Terwijl deze dienstknechten Gods zich steeds door den dood bedreigd zagen van de zijde der vijanden van Christus' gemeente, was de liefde en de hartelijkheid van hen, voor wien zij den marteldood waagden, hun des te dierbaarder. Wij, die in onze dagen zoogemakkelijk en ongestoord voortleven, zonder dat men ons om onze belijdenis vervolgt, komen dikwijls in verzoeking de christenhelden uit het verleden te beklagen, omdat hun weg enkel met tranen bezaaid was, — en ja, de weg van lijden en beproeving is inderdaad pijnlijk, maar vergeten wij niet, dat, als zij in Gods weg wandelden, de vertroosting des Heiligen Geestes en de genegenheid der broeders de ziel menigmaal zoodanig sterkten, dat die helden psalmen konden zingen in den nacht, en roemen in de verdrukkingen. En dat maakt gelukkiger dan een gemakkelijk leven.

Suzanna diende haar gast eenige verkwikking toe, en intusschen ging David het bruidspaar en eenige leden der wederzijdsche familie halen, benevens de jeugdige echtelingen, die hun eersteling ten Doop wilden houden.

Na een kwartieruurs met hen gesproken te hebben, ging de leeraar in de kamer van vader Durand. De oude man lag met de armen over zijn borst gekruist; zijn sneeuwwit haar hing langs zijn ingevallen, doodsbleek gelaat. Onsamenhangende woorden ontsnapten aan zijn bevende lippen.

Met de handen voor het gelaat weende en bad zijn trouwe levensgezellin aan het voeteneinde van het bed. Ook hier bleek het, dat banden van meer dan vijftig jaren niet losgemaakt kunnen worden, zonder dat het pijn doet.

„Durand, mijn vriend,” zeide de leeraar zacht. „kent ge mij nog?”

De grijsaard opende zijn oogen, zag den spreker aan, en antwoordde toen zwakjes: „De Heere zij gedankt! Moge Hij er u voor zegenen, dat gij tot mij gekomen zijt, mijnheer François! Ik ben er zeer blij om, dat ik u nog zien mag, vóór ik deze aarde verlaat. Meer dan ooit besef ik nu de waarheid van het onderwerp uwer bespreking op onze laatste vergadering te St. Just: „Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven.” Ik zou die werkelijkheid niet tegen al de schatten der wereld willen ruilen. O, mijnheer François, zeg toch aan mijn dierbaren, dat zij hun tranen drogen; zeg hun, dat wij spoedig weer bij elkander zullen wezen, voor den troon des Vaders, waar „dood noch gekrijt” meer zijn zal. Het scheiden valt hard voor het vleesch; maar wij zullen

hier namaals ondervinden, dat alles medewerkt ten goede dengenen, die naar Gods voornemen geroepen zijn, en het eeuwige leven zoeken aan den voet van het kruis. Ja, gezegend zij de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus, die naar Zijn groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden, tot een onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis.”

Vader Durand's oogen waren naar boven geslagen, alsof hij de zalige kusten van het Beloofde Land reeds aanschouwde. Zijn vermagerde hand hield die van zijn vrouw vol liefde omkneld en zijn gelaat verhelderde zich, toen de leeraar het volgende vers van Drelincourt opzeide:

„De lang gewenschte dag is eindelijk toch gekomen,

Waarop mijn Heiland aan mijn vuur'gen wensch voldoet.

Mijn hart gaat uit naar Hem, mijn hart is enkel gloed,

Om in Zijn hemelsch huis te worden opgenomen.

Ö lieflijk oogenblik, waarnaar ik heb gehaakt

Sinds jaren; 't maakt een eind aan al mijn rouw en smarte:

(Geen zuchten, geen geweene beklemte ooit meer mijn harte.

In Jezus' armen wordt de rust door mij gesmaakt.

Vaarwel, o Aarde! met uw vluchtig zingenot,

Uw vreugd' en vrees, uw dwaling, smart en spot.

Uw grootste blijdschap, met de mijne vergeleken,

Is nietig; door deez' doodsstrijd stijg ik op ten troon.

Deez' leemen hut ontvangt gij na 't verbreken.

God geeft de zege mij door Zijnen lieven Zoon.”

„Ondervindt gij, dat Christus met u is, lieve man?”
vraagde juffrouw Durand.

„Ja, beste vrouw, Zijn liefde-armen zijn om mij heen geslagen. Ik had gehoopt, het kind van onze Suzanna te mogen helpen opvoeden in de vreeze Gods; maar 's Heeren wil geschiede! Ik zal hem in den hemel wachten. David, mijn zoon, gij zult hem aan den voet van het kruis in de vreeze en in de vermaning des Heeren opvoeden, in het geloof onzer vaderen en martelaren onderwijzen. Spoedig zullen wij elkander binnen het voorhangsel ontmoeten, waar Jezus het eerst inging, om ons onstraffelijk te stellen voor zijn heerlijkheid in vreugde.”

David drukte na die ontboezeming een kus op het gerimpelde voorhoofd zijns vaders en zette daarna, op een tafeltje bij het bed, alles voor het Heilige Avondmaal in gereedheid.

De leeraar had zijn innig en vurig gebed geëindigd en was juist bezig met het uitspreken der woorden, die de Heilige Schrift bij het gebruik der teekenen van Brood en Wijn aangeeft, toen een luid geklop aan de voordeur door het geheele huis weerklonk.

„Open, in 's Konings naam!” klonk een stem daarbuiten op gebiedenden toon.

De kleine groep was als versteend van schrik; alleen de leeraar, aan dergelijke rustverstoringen gewoon, behield zijn tegenwoordigheid van geest en

zette zijn heilig dienstwerk bedaard voort. Vader Durand had reeds het Brood ontvangen; en de leeraar hield den beker aan zijn lippen en haalde de woorden van Paulus aan: „Het leven is mij Christus en het sterven mij gewin.”

„Amen!” antwoordde de stervende met zijn geheele hart; daarna zeide hij: „Vlucht, waarde leeraar, vlucht onmiddellijk! Moge God u tot vertroosting zijner gemeente bewaren!”

Van de eerste ontsteltenis bekomen, drukte David op de veer eener geheime deur, die openging en toegang verleende tot de bouwvallen van het oude kasteel. Hij duwde den leeraar daarin en sloot de nauwe opening snel weder toe.

Op dat oogenblik bezweek de voordeur onder de zware slagen der soldaten die, gevolgd door een priester en verscheidene boeren, de kamer binnenstormden, waar het bruidspaar en andere geloofsgenooten op den leeraar wachtten.

Vlug als de wind snelde het jeugdige paar het huis uit en verdween met hun vrienden in het duister. Alleen de ouders, die aan hun eerstgeborene het zegel des Heiligen Doops wilden doen toedienen, bleven zitten.

„Zij trachten ons te ontsnappen!” riep de priester, bleek van toorn. „Maar zoo gemakkelijk zullen niet allen ontkomen. Soldaten, bindt die ketters! Als zij gaan schreeuwen, dan weet ge er wel een weg op

en stopt gij hun den mond. Als zij zich verzetten, maakt gij maar korte metten met hen, dan zijn ze voor goed onschadelijk gemaakt. De Koning en de Heilige Kerk hebben belooningen voor degenen, die hen trouw dienen."

De doopvader had een mes gegrepen, dat op de tafel lag en zwaaide er dreigend mede, om zijn vrouw en zijn kind tegen de ruwe bejegening der soldaten te beschermen en scheen vast besloten te hebben hun leven en het zijne duur te verkoopen.

„Neem het kind eerst!" riep een soldaat met een vreedden lach. „Daarna kunnen wij den vader en de moeder gemakkelijk vatten."

Doch nauwelijks had hij zijn handen naar het kind uitgestoken, of hij viel, in het hart getroffen, dood neder.

Een kreet van woede weerklonk.

„Maakt hem af, dien ketter!" riep de priester. „Geen genade voor den ellendeling, die de hand durfde slaan aan een krijgsman van Zijne Majesteit!"

Degensteken troffen den armen man op het oogenblik, dat hij zijn vrouw met een vreeselijke wond in haar schouder voorover zag vallen, terwijl zij haar zuigeling krampachtig aan haar boezem drukte. Gevoelende, dat alle hoop was verloren, wierp hij zijn wapen den priester in 't aangezicht en boog zich toen over de beide personen, die hem het dierbaarst op aarde waren, heen, alsof hij met zijn laat-

sten ademtucht zijn schat nog tegen den wreeden vijand zocht te beschermen.

Gedurende deze afschuwelijke worsteling had een niet minder hartverscheurend tooneel plaats in de kamer van den ouden man. David drong er bij zijn moeder en zijn vrouw sterk op aan, dat zij de vlucht zouden nemen. Vader Durand, hoewel op den rand des grafs, smeekte zijn zoon met haar te gaan. „Hoe kunnen zij een stervende eenig leed doen?” zeide hij. „De vijanden zullen niet blijven, wanneer zij zien, hoe nabij den dood ik ben! Vlucht, geliefden, in den hemel zien wij elkander weder.”

Maar allen weigerden den armen, ouden man te verlaten. Alleen Suzanna stemde eindelijk, ter behoudenis van haar kind, er in toe, zich in den bouwval te verbergen. Nauwelijks was zij door de geheime deur verdwenen, of de priester trad binnen.

„Waar is de dienaar des satans?” schreeuwde de dweepzieke man, terwijl hij zijn vuist dreigend op-hief tegen David, die naast zijns vaders bed gereed stond den aanval te weerstaan. „Waar is hij? Zeg ons, waar hij verborgen is, of het zal er hem en u allen te erger om vergaan.”

„Wie is de dienaar des satans, mijnheer de priester?” antwoordde de zoon van Durand met kalme, vaste stem. „Is hij het, die in den naam van Jezus Christus troost brengt aan bedroefden en zieken,

of hij, die als een verscheurend dier in naam der Kerk zijn medemenschen zoekt te dooden?"

De oogen des stervenden verhelderden, toen hij zijn zoon aldus hoorde spreken. „Gij hebt goed gesproken, mijn zoon,” lispelde hij. „De Heere zij met u!”

Bleek van toorn zweeg de priester een oogenblik, maar daarop flikkerde er een somber licht in zijn oogen en kwam een duivelsche trek op zijn gelaat.

„Dat is een belediging, brutale boer!” schreeuwde hij, terwijl hij in een akeligen lach uitbarstte. „Durft gij een vertegenwoordiger der Heilige Kerk zoo iets toevoegen? Grijpt den ellendeling, soldaten! grijpt dat bevende, oude wijf! Brengt beiden in bewaring en laat dezen stervenden ketter aan mij over. Wij zullen eerst zijn ziel nog trachten te redden,” voegde hij er met een verachtelijken spotlach bij, „de anderen kunnen we later op ons gemak onder handen nemen.”

De soldaten grepen David en zijn moeder, maar juist toen zij de arme vrouw over den drempel heensleurden, viel zij, door vrees en droefheid overstelpt, ter neder. David rukte zich los, snelde haar te hulp, hief haar hoofd op en riep ontsteld: „Moeder, moeder!” Maar haar aangezicht was zoo wit als marmer haar oogen waren reeds gebroken.

David kuste haar op het voorhoofd, legde haar geliefd hoofd zachtkens neer, stiet de mannen, die rondom hem stonden, op zij, sprong over het leven-

loos overschot zijner moeder heen en was met nog één verwonderenswaardigen sprong het huis uit. De krijgsknechten vervolgden hem te vergeefs; na het land van alle kanten doorkruist te hebben, gaven zij de jacht op en keerden zij naar Durands woning terug, waar een roerend schouwspel hun wachtte. Het kind, dat den Heiligen Doop had moeten ontvangen, schreide aan de borst zijner moeder, die het bewustzijn herkregeu had. Haar man scheen bij den eersten aanblik dood te zijn, maar een der soldaten ontdekte weldra, dat hij nog ademhaalde. Oogenblikkelijk beval de aanvoerder twee zijner manschappen, den bureu in 's Konings naam te gelasten, de gewonde kettors in hun huizen op te nemen, totdat de overheid over hun lot beslist zou hebben.

Keeren wij intusschen terug naar vader Durand. bij wien zich nog altijd de priester bevond.

Hangende over het bed, met het gelaat dicht bij dat van den stervende, keek de priester Durand aan met de oogen van een roofvogel, die zijn prooi verschrikt, vóór hij ze verscheurt. Maar zijn toorn en haat waren machteloos; de oude Durand weêrstand zijn blik met onversaagde kalmte.

„Beef, oude zondaar! De dood is u nabij, ketter! Het is tijd, dat gij uw dwaling afzweert!” zei de priester op barschen toon.

„Ik vrees den dood niet, priester! Ik behoer Hem toe, die mij door Zijn dood gered heeft van den eeuwigen dood,” antwoordde de oude man. „Dit is een blijde ure der verlossing voor mij; niets en niemand ter wereld, ook gij niet, kan mij scheiden van de liefde Gods in Christus.”

„Droombeelden, begoochelingen! Als gij buiten onze heilige Kerk zonder biecht, zonder vergiffenis sterft, dan gaat gij regelrecht naar de hel. Er is geen zaligheid, geen rust, geen hemel voor degenen, die in hun leugens tot aan het einde volharden — er is zelfs geen vagevuur voor hen — niets dan de vlammen en kwellingen des satans. Kom, red uw ziel door een volledige afzwering, vóór uw lichaam in het graf zinkt.”

„Als gij mij niets anders te zeggen hebt, laat mij dan in vrede sterven,” antwoordde de oude man. „Uw God is mijn God niet, en ik heb alleen met Hem te maken, dien ik als zoodanig erken. Verspil uw kracht en uw tijd maar niet in nuttelooze pogingen, priester! Uw bedreigingen kunnen een ziel niet verschrikken, die zich verlaat op de heerlijke beloften des Heeren. Al uw woorden breken tegen de rots mijns geloofs.”

„Tegen uw duivelsche koppigheid!” brulde de

priester. „Gij bedriegt u, oude man! Ik zal uw dwaze verstoktheid wel verbreken; het zal mij niet zooveel moeite kosten, om u te bekeeren, als gij wel denkt.”

Met gebalde vuist en saamgeperste lippen scheen de wreede priester zich op zijn hulpeloos slachtoffer te willen werpen, maar hij wist zich nog te bedwingen, en zeide toen op zachter toon: „Luister naar mij. Gij verdient geen barmhartigheid, maar als gij uw ketterij afzweert, en als een boetvaardig, ootmoedig zondaar in den schoot der Kerk terugkeert, zal ik u vergiffenis scheuken, den hemel voor u openen en uw vrouw en uw zoon in vrijheid stellen. Bedenk u wel; anders zullen de galeien hun lot zijn.”

De oude man zeide niets; maar zijn oogen waren vol tranen en voor een oogenblik geloofde de priester de zege behaald te hebben.

„Zweer uw leugens af, ongelukkige Durand!” vervolgde hij; „belijd de waarheid, red uw vrouw en uw kind, en meteen uzelf. Spreek het woord — één woord, en ik zal u zegenen en hen bij u roepen.”

Hij boog zich over het bed, begeerig naar het antwoord. Maar de martelaar had over deze allerergste verzoeking reeds gezegevierd. Niettegenstaande zijn zwakheid fluisterde hij: „’t Is beter God te dienen dan den mensch. Zijn almachtige arm zal mijn ge-

liefdens bewaren. Ga achter mij, satan! Gij zijt mij een aanstoot!"

Zijn oogen werden weer droog, en zijn gelaat werd door Goddelijke genade verhelderd, alsof hij de kroon aanschouwde, die den geloovigen overwinnaar door Christus is weggelegd.

Schuimbekkend van woede viel de priester op den ouden man aan.

„Wilt gij mij aldus tergen?" schreeuwde hij. „Ik heb getracht u te sparen, ofschoon ik u als een worm kan vertrappen. De vloek over u, nu gij dien verlangt! Wees vervloekt in alle eeuwigheid!" en hij spuwde den stervende in het aangezicht.

Vader Durand verroerde zich niet. Zijn' vijand vergeving te schenken en dan te sterven, dat was het eenige, waaraan hij in deze ernstige ure dacht. Maar zelfs zijn gelatenheid ontwapende den priester niet. „Sterf, koppige ketter!" schreeuwde hij, terwijl hij zich over het bed heen boog. „Maar uw familie zal uw gedachtenis vloeken in plaats van zegenen. Ik zal aan de geheele wereld bekend maken, dat gij vóór uw sterven uw belijdenis en uw dwalingen herroepen hebt; gij zult als een goed christen prachtig begraven worden — uw begrafenis zal indrukwekkend zijn, dat beloof ik u."

De dolle priester had zich eindelijk tot zulk een hoogte van onzinnige woede opgewonden, dat, toen

zijn slachtoffer den laatsten adem uitblies, hij hem nog in het aangezicht sloeg.

Hij wierp het laken over den gestorven held en en ging bij den haard zitten, om weder op zijn verhaal te komen; daarna opende hij met een kalm, bijna lachend gelaat de deur en zeide tot de soldaten: „Kinderen, het is een stormachtige dag geweest, maar de avond is schoon. De oude Durand is ten hemel gestegen. Hij heeft volledige belijdenis gedaan en vergeving voor al zijn zonden ontvangen.”

Leugen gaat hand aan hand met lafheid. De moordenaar, die er niet voor terugdeinsde, aan een stervende een slag te geven, had de laagheid om laster en smaad op zijn nagedachtenis te brengen.

Den volgenden dag kwam de geheele bevolking van St. Just in groote troepen naar het gehucht, om in gehoorzaamheid aan de oproeping van den priester de laatste kerkelijke plechtigheden te verrichten aan vader Durand, van wien hun gezegd was, dat hij den vorigen avond, voorzien van de Sacramenten der Kerk, berouwwol over zijn ketterij, van deze aarde naar den staat der heerlijkheid was overgegaan.

De priester had woord gehouden. Niets ontbrak er aan de begrafenispraal.

Bijgestaan door den pastoor der naburige gemeente nam de priester plaats in de processie. Zijn misboek met vergulde bladen schitterde in het zonlicht; zijn

gelaat verried geen aandoening; zijn voorkomen was kalm en ongedwongen. Rondom hem bevonden zich een zes- of achtstal in 't rood gekleede koorknapen. aangevoerd door den kerkeknecht, die een groot, zilveren kruis droeg. Eenige treden vooruit ging de koster met een hellebaard in de hand.

Op een wenk van den priester traden vier boeren het huis van den overledene binnen, namen de eerste doodkist, die het overschot van Durand's vrouw bevatte, en begroeven ze aan het einde van den tuin, met geen meerdere plechtigheid, dan of zij een hond ware geweest. Na deze begrafenis, die spoedig afgelopen was, gingen de dragers het lichaam van haar man halen, dat zij op schragen voor de deur zetten. Nu werden er kransen van stroobloemen op de kist gelegd, de koster trad vooruit, het koor hief de aangewezen zangen aan en de indrukwekkende stoet zette zich in beweging.

Drie malen liepen allen rondom het gehucht: eindelijk werd aan den voet van het oude kasteel halt gehouden, op een stuk grond, dat voor kerkhof was afgezonderd, maar zelden ervoor gebruikt werd.

De doodkist werd neergelaten, het graf dicht gemaakt en de aardhoop op ruwe wijze in den vorm van een kruis aangelegd. De priester stond gereed den grond met wijwater te besprenkelen en sprak reeds de woorden: *Pulvis es et in pulve-*

rem reverteris — stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeeren,” toen hij verschrikt zweeg....

Op den ingevallen toren, honderd Meters van hem verwijderd, stond een man, die zijn arm dreigend hield uitgestrekt.

Het was David Durand. Na den vorigen avond ontsnapt te zijn, had hij zich bij Suzanna en den leeraar gevoegd, en zich met hen in een van de donkere holen der oude riddergevangenis verborgen, waarvan hem alleen de geheime toegang bekend was. In spijt van de smeekingen zijner vrouw had de drukte der volksmenigte hem uit zijn schuilplaats gelokt en had hij het treurige poppenspel gadegeslagen. Eerst was de beteekenis daarvan hem niet duidelijk, maar daarna had hij ze op eens gevat, en in een uitbarsting zijner rechtmatige verontwaardiging liet hij deze woorden hooren: „Het is een leugen! een lasterlijke leugen! Durand leefde als een Hugenoot en is als een Hugenoot gestorven! Durand heeft het geloof zijner vaders nooit verloochend!”

Als een electricke schok ging er een rilling door de schare. De handlangers van den priester liepen naar de bouwvallen, maar David was weder als een schim verdwenen.

Die verschijning bracht den priester eerst erg van zijn stuk, maar weldra herstelde hij zich, en de processie keerde naar St. Just terug, gevolgd door

de menigte, die met ingehouden adem en twijfelende harten nauwelijks konden verhelen, dat zij aan des priesters woorden geen geloof sloegen.

Allen, die vader Durand's begrafenis bijwoonden, hadden David's woorden gehoord, maar slechts weinigen hadden hem gezien. Spoedig verspreidde zich in de omstreken het gerucht, dat een geest gesproken had en sedert dien tijd beweerde men, dat het in de bouwvallen van het oude kasteel spookte.

David Durand vond met echtgenoot en kind een veilig toevluchtsoord in het naburige Duitschland, waar hij nog vele jaren met de zijnen in rust doorbracht. De Heere zegende hen, en maakte hen in alles voorspoedig. Hij gaf hun genade, ook in de oogen der menschen. Een enkele maal bezocht hen de geliefde prediker, die eerst met hen gevlucht, maar spoedig naar zijn verspreide kudde wedergekeerd was.

Slechts eenmaal waagde David het naar zijn geboorteplaats terug te keeren, ten einde een bezoek te brengen aan het graf zijner dierbaren. Met moeite ontkwam hij de gevangenis en de galeien, en na vele gevaren te hebben doorgestaan, kwam hij eindelijk behouden bij de zijnen weder.

Eén zaak had hij op die reis met voldoening vernomen: de priester, van wien in dit verhaal sprake is, had vóór zijn dood beleden, dat de oude Durand geenszins op zijn sterfbed tot de Roomsche kerk was teruggekeerd, gelijk hij — de priester — had voorgegeven, maar tot aan zijn laatsten snik getrouw was gebleven aan het geloof, dat hij in zijn leven beleden had.

